

На основу члана 5. став 1. тачка б., члана 20. став 2. тачка б. и члана 37. Закона о Агенцији за банкарство Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 59/13 и 04/17), члана 6. став 1. тачка б., члана 11. и члана 19. став 1. тачка б. Статута Агенције за банкарство Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 63/17) и члана 21. и 22. Закона о микрокредитним организацијама („Службени гласник Републике Српске” број 64/06 и 116/11), Управни одбор Агенције за банкарство Републике Српске, на 16. сједници, одржаној дана 15.11.2019. године, доноси

О Д Л У К У

О ПРОВОЂЕЊУ НАДЗОРА МИКРОКРЕДИТНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА И ПРЕДУЗИМАЊУ МЈЕРА НАДЗОРА

1. Опште одредбе

Предмет Одлуке

Члан 1.

- (1) Овом одлуком ближе се уређују услови и начин провођења надзора микрокредитних организација (у даљем тексту: МКО), план надзора и поступање овлашћених лица Агенције за банкарство Републике Српске (у даљем тексту: Агенција) приликом провођења надзора МКО и предузимање мјера надзора, те обавезе МКО током и након надзора.
- (2) Основни циљ надзора који врши Агенција јесте очување повјерења у микрокредитни сектор Републике Српске, те обезбјеђење стабилности банкарског система у цјелини.
- (3) Агенција, у складу са Законом о микрокредитним организацијама (у даљем тексту: Закон) и прописима донесеним на основу Закона и другим релевантним законским прописима, врши надзор пословања МКО са сједиштем у Републици Српској, организационих дијелова МКО са сједиштем у Федерацији Босне и Херцеговине и у Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине, који послују у Републици Српској.
- (4) Агенција врши надзор над МКО из става 3. овог члана у сврху провјере поступања МКО у складу са Законом и прописима донесеним на основу Закона и другим релевантним законским прописима, као и стандардима и правилима струке.
- (5) Примјена начела законитости и поштовања стандарда и правила струке примарна је одговорност органа управљања, надзора и руковођења МКО и представља минимални услов за њено успјешно и стабилно функционисање.

Задаци и обим надзора

Члан 2.

- (1) Агенција, у складу са Законом и надлежностима прописаним Законом о Агенцији за банкарство Републике Српске, при обављању надзора врши провјеру законитости, квалитета, ефикасности и стабилности пословања МКО, укључујући организацију, стратегије, политике, поступке и процедуре које МКО доноси и примјењује ради усклађивања свог пословања са прописима и стандардима опрезног пословања и добрим праксама.
- (2) Приликом обављања надзора Агенција контролише и оцјењује:
  - 1) да ли МКО послује у складу са Законом и прописима Агенције донесеним на основу Закона, другим релевантним законским прописима, као и са стандардима опрезног пословања и добрим праксама,
  - 2) стање и одржавање капитала/улога МКО, узимајући у обзир ризике којима је МКО изложена или може бити изложена у свом пословању,
  - 3) адекватност система управљања у МКО, укључујући оцјену организационе структуре, квалитета управљања и рада органа МКО и провођења пословних планова, система управљања ризицима, система унутрашњих контрола и рада интерне и спољне ревизије,
  - 4) финансијско стање МКО, укључујући:
    1. квалитет активе,

2. ликвидност и
3. финансијски резултат,
- 5) поштовање ограничења прописаних Законом и другим релевантним законским прописима, те процес утврђивања, праћења и контроле прописаних ограничења,
- 6) пословање и трансакције са лицима повезаним са МКО,
- 7) примјену прописа из области спречавања прања новца и финансирања терористичких активности,
- 8) примјену прописа из области заштите права и интереса корисника микрокредита,
- 9) тачност и адекватност података и информација које је МКО дужна јавно објављивати и
- 10) друге сегменте и показатеље пословања МКО који имају утицаја или могу утицати на ефикасно и стабилно пословање МКО.

(3) Када Агенција на основу прикупљених чињеница оцијени потребним, поред надзора из става 2. овог члана, проводи појачани надзор пословања МКО тако што може:

- 1) повећати број и учесталост непосредних надзора МКО,
- 2) наложити додатно или учесталије извјештавање Агенције од стране МКО.

2. Начин обављања надзора

Врсте и начин надзора

Члан 3.

- (1) Агенција обавља надзор над пословањем МКО:
  - 1) посредним надзором,
  - 2) непосредним надзором,
  - 3) издавањем одговарајућих аката у складу са својим овлашћењима и
  - 4) налагањем мјера надзора.
- (2) На основу плана надзора над пословањем МКО, Агенција је дужна да надзор МКО обавља редовно и у континуитету, у складу са чланом 4. ове одлуке, и повремено (периодично), у складу са чланом 6. ове одлуке.
- (3) Посредни надзор над пословањем МКО обављају запослени у Агенцији који су за то овлашћени сходно радном мјесту запослења.
- (4) Непосредни надзор над пословањем МКО обављају радници Агенције на основу овлашћења директора Агенције.
- (5) Овлашћењем из става 4. овог члана одређују се обим и временски период обухваћен надзором, а уколико овлашћена лица утврде потребу проширивања надзора изван оквира утврђеног првобитним овлашћењем, затражиће од директора Агенције додатно овлашћење.
- (6) Изузетно од става 4. овог члана, за обављање појединих задатака у непосредном надзору Агенција може ангажовати овлашћеног ревизора, привредно друштво за ревизију или друго овлашћено стручно лице да изврши непосредни надзор пословања МКО о њеном трошку.
- (7) Лица из става 6. овог члана имају једнака овлашћења и одговорности као и овлашћена лица Агенције приликом обављања непосредног надзора пословања МКО.

Посредни надзор

Члан 4.

- (1) Агенција обавља посредни надзор пословања МКО континуираним прикупљањем, провјером и анализом извјештаја сходно Закону и релевантним прописима, прегледом извјештаја спољног ревизора, праћењем и провјером других података, информација и докумената достављених од стране МКО и/или трећих лица, који се односе на пословање МКО.
- (2) Извјештаји, друга документација и информације из става 1. овог члана јесу извјештаји (годишњи, полугодишњи, квартални, мјесечни и др.) које МКО достављају Агенцији са садржајем, у роковима и на начин у складу са законским и подзаконским прописима Агенције,

извјештаји спољног ревизора, затим кореспонденција са МКО, информације, извјештаји, изјаве које на захтјев Агенције достави МКО, те други доступни извјештаји, информације и обавјештења везани за пословање МКО.

- (3) На основу извјештаја и информација из става 1. и 2. овог члана Агенција сачињава периодичну анализу пословања МКО, која посебно обухвата капитал/улог, квалитет активе, профитабилност и ликвидност, те поштовање законских ограничења.

Записник о обављању посредне контроле

Члан 5.

- (1) Записник о обављеној посредној контроли сачињава се само када су у поступку посредног надзора пословања МКО утврђене:
  - 1) неправилности и незаконитости у пословању МКО, укључујући неправовремено или нетачно достављање прописаних извјештаја, те других извјештаја и информација на захтјев Агенције или
  - 2) основе за предузимање одређене мјере надзора.
- (2) Поступак за сачињавање, издавање записника из става 1. овог члана и улагања приговора на исти од стране МКО, те предузимање мјера надзора обављају се на исти начин као и код обављеног непосредног надзора у складу са чланом 8, 9. и 10. ове одлуке.
- (3) Записник из става 1. овог члана као и допуну записника потписују запослени из члана 3. став 3. ове одлуке.

Непосредни надзор

Члан 6.

- (1) Агенција обавља непосредни надзор пословања МКО у сједишту МКО и/или у сједишту њених организационих дијелова, који обухвата цјелокупно пословање МКО (обимна контрола) или одређени дио/дијелове пословања МКО (циљана контрола), те контролу извршења налога сходно утврђеном плану надзора Агенције.
- (2) Агенција утврђује учесталост и интензитет обављања непосредног надзора руководећи се степеном неправилности и/или неусклађености утврђених у пословању МКО, величином и значајем за микрокредитни сектор у Републици Српској, врстом, обимом и сложености послова које МКО обавља, као и начелом пропорционалности.
- (3) Непосредни надзор пословања МКО обавља се:
  - 1) прегледом књиговодствених исправа, пословних књига, помоћних и других евиденција и обрачуна, извјештаја које је МКО обавезна састављати, политика, процедура и осталих интерних аката, те друге документације која се односи на пословање МКО, у материјалном (папирном) облику и/или облику електронског записа на медију и у облику који захтијевају овлашћена лица Агенције из члана 3. став 4. и/или 6. ове одлуке и путем контроле поузданости информационог система и омогућавања приступа бази података које МКО користи,
  - 2) прибављањем писаних и усмених објашњења од одговорног лица и/или руководиоца и/или радника МКО и/или управног одбора МКО и/или других органа управљања МКО.
- (4) МКО је дужна омогућити овлашћеним лицима из члана 3. став 4. и/или 6. ове одлуке да надзор њеног пословања изврше у сједишту МКО и/или у свим њеним организационим дијеловима.
- (5) МКО је дужна омогућити овлашћеним лицима из члана 3. став 4. и/или 6. ове одлуке да изврше надзор усклађености пословних књига (у писаној и електронској форми) и друге документације са прописима.
- (6) Овлашћена лица из члана 3. став 4. и/или 6. ове одлуке надзор обављају радним даном у току радног времена, а када је то због обима и природе надзора неопходно, могу га обављати и изван радног времена МКО.

- (7) На захтјев овлашћених лица из члана 3. став 4. и/или 6. ове одлуке МКО је дужна у току поступка надзора обезбиједити:
- 1) приступ просторијама МКО и свим организационим дијеловима, уз поштовање њених безбједносних процедура,
  - 2) посебну просторију за обављање послова надзора,
  - 3) копије докумената који су у вези са предметом надзора и увид у оригиналну документацију,
  - 4) непосредну комуникацију са одговорним лицем, руководиоцима и запосленим у МКО, као и члановима управног одбора и/или других органа управљања ради добијања неопходних појашњења и
  - 5) писане одговоре лица из тачке 4. овог става на питања која су важна за обављање надзора.
- (8) МКО је дужна да именује свог представника/е који ће у току надзора пружати сву неопходну помоћ за несметано обављање непосредног надзора.

Обавјештење о непосредном надзору

Члан 7.

- (1) Агенција доставља МКО обавјештење о непосредном надзору 15 (петнаест) дана прије почетка надзора.
- (2) Обавјештење о непосредном надзору, поред предмета надзора, садржи податке о планираном почетку и трајању непосредног надзора, попис документације и информација које је минимално потребно осигурати за припрему и провођење непосредног надзора, те друге информације потребне за обављање непосредног надзора.
- (3) Изузетно од става 1. овог члана, Агенција може доставити обавјештење о непосредном надзору пред сам почетак обављања непосредног надзора.
- (4) Ако се у току припреме и провођења непосредног надзора користе специјализовани софтверски алати који захтијевају директан приступ информационом систему МКО, обавјештење о планираном непосредном надзору садржаваће и попис овлашћених лица која ће обавити припрему и провођење надзора, период у којем МКО треба осигурати приступ информационом систему МКО, ресурсе које МКО минимално треба да обезбиједи за омогућавање приступа информационом систему МКО, те друге информације потребне за припрему и провођење непосредног надзора.

Записник о извршеном непосредном надзору

Члан 8.

- (1) Након обављеног непосредног надзора овлашћена лица из члана 3. став 4. и/или 6. дужна су да сачине и доставе записник о обављеном надзору у року од 20 (двадесет) радних дана од дана завршетка непосредног надзора.
- (2) Дан завршетка непосредног надзора јесте посљедњи дан обављања надзора у просторијама МКО и/или Агенције.
- (3) Достављањем записника МКО сматра се да је исти достављен члановима управног одбора, органима руковођења МКО, те руководиоцима и/или запосленим у МКО у чијој је надлежности област која је била предмет надзора и не може се доказивати супротно.
- (4) Директор Агенције може закључком одредити и други рок за достављање записника о обављеном надзору у односу на рок из става 1. овог члана.
- (5) Записник о обављеном непосредном надзору и допуну записника из члана 9. ове одлуке потписују овлашћена лица из члана 3. став 4. и/или 6. која су обавила надзор.
- (6) МКО може уложити приговор на достављени записник у року од 8 дана од дана пријема истог.
- (7) Изузетно од става 6. овог члана Агенција може на захтјев МКО продужити рок за достављање приговора на записник, али само у случају када се налази из записника односе на надлежност управног одбора МКО.

- (8) Ако МКО у прописаним роковима не достави приговор на записник или својим приговором основано не оспори налазе из записника којима су утврђене неправилности и незаконитости у пословању, Агенција МКО изриче одговарајућу мјеру прописану Законом и овом одлуком.

Допуна записника о извршеном непосредном надзору

Члан 9.

- (1) Агенција разматра наводе приговора на достављени записник из члана 8. став 6. ове одлуке.
- (2) Агенција одговор на приговор у виду допуне записника доставља МКО најкасније у року од 15 радних дана од дана пријема приговора.
- (3) На допуну записника достављену од стране Агенције МКО нема право приговора.

Обустава и прекид поступка непосредног надзора

Члан 10.

- (1) Агенција ће обуставити поступак непосредног надзора ако у појединачном поступку непосредног надзора нису утврђене неправилности и незаконитости, што ће бити констатовано у записнику о обављеном непосредном надзору, те ће сачинити записник и закључак о обустави поступка.
- (2) Уколико у току поступка непосредног надзора МКО онемогући да се надзор обави у складу са чланом 6. ове одлуке, Агенција ће прекинути поступак надзора, те ће сачинити записник и донијети закључак о прекиду поступка.
- (3) Сматра се да МКО није Агенцији омогућила да обави надзор и није сарађивала са овлашћеним лицима Агенције ако није поступала у складу са чланом 6. ове одлуке, као и у сљедећим случајевима:
  - 1) ако у одређеном року није доставила све тражене податке и доказе, а нарочито податке којима је МКО дужна да располаже према Закону, подзаконским актима и/или другим релевантним прописима и/или стандардима опрезног пословања,
  - 2) ако намјерно или грубом непажњом достави податке који нису тачни, односно нису потпуни.
- (4) Када се у току непосредног надзора утврди да постоји претходно питање без чијег се рјешења предметна ствар не може ријешити, а то питање чини самосталну правну цјелину чије расправљање није у надлежности Агенције, поступак се прекида док надлежни орган не ријеши спорно питање.
- (5) Агенција ће сачинити записник и донијети закључак о прекиду поступка надзора, али само у односу на спорно питање из става 4. овог члана, док ће у односу на питање предметног надзора наставити вршење надзора без доношења посебног акта.
- (6) Закључак из става 1, 2. и 5. овог члана доставља се МКО, а иста може поднијети жалбу директору Агенције у року од 15 дана од дана достављања закључка.

3. Мјере надзора

Врсте и мјере надзора

Члан 11.

- (1) Ако Агенција утврди да је МКО поступала супротно одредбама Закона, прописима Агенције, другим релевантним прописима или стандардима опрезног пословања, Агенција према тој МКО може предузети једну или више мјера надзора сходно Закону.
- (2) Ако Агенција оцијени да је дошло до озбиљних кршења прописа и пословних начела којима се угрожавају или могу угрозити финансијско стање или ликвидност МКО, Агенција може наложити МКО и друге мјере за отклањање неправилности и незаконитости, и то:
  - 1) наложити МКО да изради и спроведе план активности за усклађивање свог пословања са прописима и одредити рок за његову примјену,

- 2) захтијевати од органа управљања и руковођења да анализирају стање, одреде мјере за рјешавање идентификованих проблема, те израде и спроведу план активности за рјешавање тих проблема и одреде рокове за његово спровођење,
  - 3) наложити МКО да спроведе смањење, односно ограничење изложености по основу закључења нових уговора о микрокредитима, побољша поступак наплате доспјелих потраживања, те правилно вреднује билансне и ванбилансне ставке,
  - 4) наложити МКО да успостави или унаприједи систем и процес управљања ризицима, независни систем интерних контрола, функцију интерне ревизије и рачуноводствени и информациони систем у зависности од величине и значаја МКО за микрокредитни сектор,
  - 5) наложити МКО да затвори један или више организационих дијелова, односно обустави ширење пословне мреже,
  - 6) наложити МКО да ревидирану нето добит, односно ревидирани нето вишак прихода над расходима употребе за повећање капитала/улога,
  - 7) наложити МКО да испуни посебне захтјеве у вези са одржавањем ликвидности уколико Агенција процијени да је иста доведена у питање или може бити погоршана у наредном периоду,
  - 8) наложити МКО да чешће или додатно извјештава Агенцију о појединачним показатељима свог пословања.
- (3) Ако организациони дио МКО са сједиштем у Федерацији Босне и Херцеговине и Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине приликом обављања послова на територији Републике Српске поступа супротно одредбама Закона и прописима Агенције, Агенција том организационом дијелу МКО изриче одговарајућу мјеру надзора или укида сагласност за обављање послова микрокредитирања на територији Републике Српске.
- (4) Мјере надзора налажу се рјешењем Агенције, а исто се доставља МКО након истека рока за достављање приговора на записник о обављеном надзору, односно након датог одговора Агенцији на приговор МКО на записник о обављеном надзору у складу са овом одлуком.

Дискреционо право Агенције

Члан 12.

- (1) Одлуку о мјери или мјерама које предузима према МКО Агенција доноси на основу дискреционе оцјене, узимајући у обзир сљедеће критеријуме:
  - 1) тежину утврђених неправилности и незаконитости,
  - 2) показану спремност и способност органа МКО да отклоне утврђене неправилности и незаконитости,
  - 3) степен којим МКО угрожава финансијску дисциплину и несметано функционисање микрокредитног сектора.
- (2) Под неправилностима и незаконитостима у пословању МКО, у смислу ове одлуке, подразумијева се пословање МКО супротно Закону, другим релевантним законским прописима и општим актима, те посебним регулаторним захтјевима Агенције.
- (3) У случају утврђених неправилности и незаконитости у пословању МКО, код предузимања мјера у обзир се узима значај утврђених неправилности и незаконитости, које се процјењују нарочито у односу на:
  - 1) финансијски положај МКО,
  - 2) изложеност МКО појединим врстама ризика (кредитни, оперативни, репутациони и др.),
  - 3) утицај учињене неправилности и незаконитости на будући положај МКО и на стабилност микрокредитног сектора у Републици Српској,
  - 4) број и међусобну повезаност утврђених неправилности и незаконитости,
  - 5) трајање и учесталост учињених неправилности и незаконитости и
  - 6) законитост рада МКО.

- (4) Приликом процјене показане спремности и способности органа МКО да отклоне утврђене неправилности и незаконитости процјењују се нарочито:
  - 1) способност органа управљања и руковођења да идентификују, вреднују и надзиру ризике из пословања МКО и да управљају тим ризицима,
  - 2) ефикасност успостављеног система интерне контроле,
  - 3) активности које су предузели и њихову ефикасност у отклањању утврђених неправилности и незаконитости, нарочито у спровођењу раније изречених мјера и
  - 4) степен сарадње органа управљања и руковођења и других запослених у МКО са Агенцијом, односно са овлашћеним лицима током надзора.
- (5) Приликом процјене степена којим МКО угрожава финансијску дисциплину и несметано функционисање микрокредитног сектора процјењује се значај МКО у микрокредитном сектору Републике Српске.

Писано упозорење МКО

Члан 13.

- (1) Ако у току вршења надзора Агенција утврди слабости и недостатке у пословању који немају значај кршења прописа, нити битно утичу на финансијско стање, али би могли имати такав утицај ако се благовремено не отклоне, Агенција може издати писано упозорење МКО да предузме радње и поступке за побољшање пословања.
- (2) Писаним упозорењем МКО се:
  - 1) указује на утврђене слабости, недостатке или недоследности у пословању,
  - 2) одређује рок и начин поступања МКО ради отклањања слабости или недостатака у пословању МКО и
  - 3) одређује рок, тј. динамика у складу са којом МКО извјештава Агенцију о извршавању обавеза из писаног упозорења.
- (3) Агенција контролише да ли је МКО отклонила утврђене слабости или недостатке послје истека наложеног рока из става 2. тачке 3. овог члана или прије истека овог рока након добијања писаног обавјештења МКО са релевантном документацијом да су слабости или недостаци отклоњени.
- (4) Ако МКО не испуни обавезе из писаног упозорења у року и на начин који су утврђени писаним упозорењем, Агенција може према МКО предузети једну или више мјера надзора из члана 11. ове одлуке, у складу са критеријумима прописаним у члану 12. ове одлуке.

Писани налог

Члан 14.

- (1) Ако Агенција при обављању надзора над пословањем МКО утврди неправилности и незаконитости, Агенција доноси рјешење којим се изричу мјере за отклањање утврђених неправилности и незаконитости.
- (2) Рјешењем из става 1. овог члана одређују се рок и начин на који ће МКО отклонити утврђене неправилности и незаконитости, као и рок за достављање Агенцији извјештаја о проведеним активностима, с одговарајућим доказима о извршењу наложених мјера.
- (3) Рјешење из става 1. овог члана доставља се директору МКО, који је обавезан без одлагања упознати чланове управног одбора МКО те остала одговорна лица МКО са садржајем из рјешења.
- (4) МКО је дужна Агенцији доставити писано обавјештење о извршењу мјера на начин и у роковима наложеним рјешењем из става 1. овог члана.
- (5) Агенција контролише спровођење налога из рјешења након истека рокова за њихово извршење или прије истека рокова, односно након добијања писаног обавјештења МКО са одговарајућим доказима да су налози извршени.

- (6) Поступак надзора спровођења налога и мјера наложених рјешењем из става 1. овог члана Агенција спроводи у складу са овом одлуком.

4. Управни и прекршајни поступак

Управни поступак

Члан 15.

- (1) На основу чињеница утврђених у поступку и сачињеног записника Агенција доноси рјешење о ствари која је предмет поступка.
- (2) Рјешење из става 1. овог члана је коначно.

Издавање прекршајног налога и подношење захтјева за покретање прекршајног поступка

Члан 16.

Поред изрицања мјера надзора из ове одлуке, Агенција може издати прекршајни налог или поднијети захтјев за покретање прекршајног поступка у складу са прописима који уређују прекршајни поступак, уколико утврди да је МКО поступила супротно одредбама Закона или одредбама других релевантних закона.

5. Прелазне и завршне одредбе

Члан 17.

- (1) Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Српске”.
- (2) Даном ступања на снагу ове одлуке престаје да важи Одлука о контроли и надзору микрокредитних организација („Службени гласник Републике Српске” број 03/07 и 104/15).
- (3) Сви поступци надзора који су започети прије ступања на снагу ове одлуке завршиће се према одредбама одлуке из става 2. овог члана.

Број: УО- 110 /19

Датум: 15.11.2019. год.

